

Iranian Journal of Educational Society

Provide a Model of Ethical Decision-Making Based on Social Values (Case Study of Physical Education Teachers in East Azerbaijan Province)

Sousan Rasouli¹, Jafar Barghi Moghaddam^{2*}, Mohammadrahim Najafzadeh³, Hamid Janani⁴

1. PhD Student, Department of Physical Activity, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Physical Activity, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Physical Activity, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
4. Assistant Professor, Department of Physical Activity, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

❖ **Corresponding Author Email:** barghi@iaut.ac.ir

Research Paper

Abstract

Receive: 2021/11/26
Accept: 2022/04/13
Published: 2023/06/03

Keywords:

Ethical decision Making, Social Values, Physical Education Teachers.

Article Cite:

Rasouli S, Barghi Moghaddam J, Najafzadeh M, Janani H. (2023). Provide a Model of Ethical Decision-Making Based on Social Values (Case Study of Physical Education Teachers in East Azerbaijan Province), Iranian Society of Sociology of Education. 9(1): 91-98.

Purpose: The nature of human life cannot be separated from moral and value issues, as their relationship and impact on life has always been inevitable. Therefore, the aim of this study was to provide a model of ethical decision-making in physical education teachers in East Azerbaijan province based on social values.

Methodology: The present study was applied in terms of purpose and descriptive-correlational in terms of implementation method. The statistical population included the physical education teachers of East Azerbaijan province in the academic year 2020-21 in the number of 1312 people. The sample size was determined by Krejcie and Morgan table 339 people and were selected by cluster-random sampling method. The research instruments included Kasol (2003) Ethical Decision Making Questionnaire and Rokic (2010) Modified Social Values Questionnaire. For the validity of the instrument from the point of view of experts and their reliability, Cronbach's alpha method was 0.84 and 0.89, respectively. Descriptive statistics with Spss24 software and inferential structural equation modeling method in Spss24 and Amos26 software were used to analyze the data.

Findings: The results showed that social values had a positive and significant effect on the moral decision making of physical education teachers. Also, moral, national and political components, religious values, legal values and cultural values had a significant effect on moral decision making ($p < 0.05$) and only the component of economic values had no significant effect on moral decision making.

Conclusion: The results showed that social values influenced moral decisions, therefore, in the physical education curriculum, ethical issues related to social values can be given more attention.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

انجمن جامعه‌شناسی آموزش و پرورش ایران

ارائه الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی بر اساس ارزش‌های اجتماعی (مورد مطالعه دبیران تربیت‌بدنی استان آذربایجان

شرقی)

سوسن رسولی^۱، جعفر برقی مقدم^{۲*}، محمدرحیم نجف‌زاده^۳، حمید جنانی^۴

۱. دانشجوی دکتری گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
۲. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
۳. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.
۴. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

✦ ایمیل نویسنده مسئول: barghi@iaut.ac.ir

مقاله تحقیقاتی	چکیده
<p>دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۰۵</p> <p>پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۴</p> <p>انتشار: ۱۴۰۱/۰۳/۱۳</p>	<p>هدف: امروزه اهمیت دانش و تولید آن بر کسی پوشیده نیست و دانشگاه‌ها به‌عنوان محور اصلی تولید آن به شمار می‌روند. تولید دانش نیز مانند همه تولیدات دیگر دارای چالش‌ها و آسیب‌هایی است که نیازمند مطالعه است. بنابراین، هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی مؤلفه‌های آسیب‌شناسی تولید دانش در دانشگاه آزاد اسلامی بود.</p> <p>روش‌شناسی: این مطالعه از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا، کیفی بود. مشارکت‌کنندگان در پژوهش شامل خبرگان دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۴۰۰۰ بودند که بر اساس روش اشباع نظری تعداد ۲۲ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ابزار پژوهش مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود که برای اعتبار یافته‌ها از دو روش روایی محتوایی به وسیله ۴ خبره بیرون از پژوهش و ۲ نفر خبره داخل در پژوهش استفاده شد و برای پایایی نیز از روش توافق کدگذاری استفاده شد که حاصل آن ۰/۸۶ شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی به روش تحلیل مضمون در نرم‌افزار Maxqda^{۱۸} استفاده شد.</p>

واژگان کلیدی:

آسیب‌شناسی، تولید دانش، نظام آموزش عالی، دانشگاه آزاد اسلامی.

استناد مقاله:

رسولی س، برقی مقدم ج، نجف‌زاده م، جنانی ح. (۱۴۰۲). ارائه الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی بر اساس ارزش‌های اجتماعی (مورد مطالعه دبیران تربیت‌بدنی استان آذربایجان شرقی)، انجمن جامعه‌شناسی آموزش و پرورش ایران. ۹۸-۹۱: (۱)۹.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد ۸۶ کد باز، ۹ کد محوری و سه کد انتخابی برای آسیب‌شناسی تولید دانش در دانشگاه آزاد اسلامی شناسایی شد؛ به طوری که کدهای انتخابی شامل آسیب‌های نظام دانشگاهی (خطامشی‌گذاران، دست‌اندرکاران)؛ آسیب‌های ساختاری (برنامه درسی آموزش عالی، ساختار پژوهشی، ساختار حمایتی، ساختار وابسته) و آسیب‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی (فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی) بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت تولید دانش در دانشگاه آزاد اسلامی در سه حوزه (آسیب‌های دانشگاهی، ساختاری و فرهنگی) دارای چالش‌هایی است که برای ارتقای کمی و کیفی تولید دانش، باید بازنگری در قوانین مربوط دانش و علم و همچنین ارتقای علمی اساتید و دانشجویان صورت بگیرد.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

<https://dori.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

هر جامعه‌ای بر اساس نگرش نسبت به جهان دارای نوعی نظام آفرینش می‌باشد که تعیین‌کننده اخلاق و رفتار اعضایش است. اولین برخورد‌های زندگی اجتماعی که منجر به ایجاد روابط اجتماعی می‌شود. معیارهای اخلاقی ما درباره کنش‌های انسانی و مهم‌ترین بخش فرهنگ جامعه را تشکیل می‌دهند (Bahmaei Ghasemi & etal, 2016). اخلاق به آن دسته از اصول و مفاهیم ارزشی اشاره دارد که تعیین می‌کنند چه چیزی خوب و پسندیده یا درست است و چه چیز ناپسند و بد یا نادرست است (Emery, 2017). به عبارت دیگر، صفات و ویژگی‌های درونی انسان ممکن است منشأ رفتارهای خوب و پسندیده یا رفتارهای زشت و نکوهیده باشد (Zhillia & etal, 2018). اخلاق یک تلاش نظام‌مند در جهت ایجاد حساسیت در تجربیات اخلاقی (وجدانی) در سطح اجتماعی و فردی است، به صورتی که قوانینی که باید فرد را هدایت کند، ارزش‌هایی که شایسته تشویق هستند و خصوصیات که لایق گسترش در زندگی هستند، تعیین شوند (Caswell & Gould, 2017). تصمیم‌گیری اخلاقی نیز شکل سازمان یافته‌ی اخلاقی، به منظور حل تعارضات اخلاقی است (Gonan Bozac & etal, 2021). همچنین توانایی فرد در گرفتن تصمیم مناسب در یک وضعیت دشوار اخلاقی است. تصمیم‌گیری اخلاقی ناظر بر مجموعه‌ای تصمیمات برای افراد که ممکن است به لحاظ قانونی و اخلاقی پذیرفتنی و مطلوب باشد (Selart & Johansen, 2011). تصمیم‌گیری اخلاقی به چند اصل اعتماد، کرامت انسانی، مسئولیت‌پذیری، اخلاق حرفه‌ای، پایبندی به حقوق شهروندی، ارزش‌های اجتماعی و توجه نسبت به دیگران وفادار است. تصمیم اخلاقی تصمیمی عقلایی است. چون تصمیم اخلاقی مطلقاً صحیح وجود ندارد، زیرا در عمل ممکن نیست. عقلایی بودن به معنی نسبی بودن و نه مطلق نگری می‌باشد. فرهنگ سازمانی و اخلاق حرفه‌ای ضعیف، الگوی مدیریت غیر مشارکتی، فقدان نگرش سیستمی و هوش هیجانی و مهارت‌های تشخیص و حل مسئله، فقر اطلاعاتی و تحلیل با شتاب زدگی همگی از موانع تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در سازمان است (Radcliffe & Dana, 2012). الگوی اقتضایی - موردی تصمیم‌گیری اخلاقی در سازمان را به صورت یک الگوی چهار مرحله‌ای شامل ادراک اخلاقی، قضاوت اخلاقی، تمایل اخلاقی و انجام عمل اخلاقی معرفی نموده است. ارزیابی قابلیت تصمیم‌گیری و یا قضاوت اخلاقی در افراد، بدون قرار دادن آن‌ها در وضعیت‌های دشوار اخلاقی که به صورت فرضی و یا واقعی طراحی شده‌اند، دشوار و حتی امکان‌پذیر نمی‌باشد (Crockett, 2016).

تصمیم‌گیری اخلاقی رابطه بسیار نزدیکی با ارزش‌های اجتماعی دارد (Chowdhury, 2018). در واقع می‌توان ارزش‌های اجتماعی جوامع و اعتقادات آنان به پدیده‌ها را راهنمای رفتارهای اخلاقی دانست (Sahin, 2019). ارزش‌های اجتماعی بیانگر اصولی است که دیدگاه افراد، درک آن‌ها از زندگی، اهداف، تصمیم‌هایشان و رفتار و نگرش آن‌ها را منعکس می‌کنند (Bolat & Korknaz, 2021). ارزش‌های اجتماعی نظام ارزشی اساس وجود انسان را تشکیل می‌دهد. احساسات و افکاری که ما به عنوان موجودی پیشرفته داریم و از تعامل با زندگی شکل می‌گیرد، دیدگاه و حالتی را نسبت به زندگی شکل می‌دهد (Bolat, 2016). ارزش‌های اجتماعی اساس کنش و کارکرد جامعه را تشکیل می‌دهند و از هرج و مرج و تفرقه جلوگیری می‌کند، باعث رضایت خاطر و برآوردن نیازهای اجتماعی نقش اساسی ایفا می‌کند؛ بنابراین این ارزش‌ها لزوماً از دیگر اقسام ارزش مانند ارزش شخصی، فرهنگی، قضایی و غیره متمایز نیستند (Mahdavi & etal, 2016). بنابراین ارزش‌های اجتماعی در اصل مرتبط با اخلاقیات حاکم بر جامعه است. اما به صورت رفتارهای عینی و قابل مشاهده در انسان‌ها تبلور می‌یابد (Fatahpour & etal, 2015). ارزش‌های اجتماعی مفهومی چندبعدی و پیچیده است که هر جامعه با توجه به دیدگاه‌ها و عقاید خود پیرامون جهان نسبت به آن صحبت می‌کند. برخی از صاحب نظران فرهنگ را عنصری محوری در ارزش‌های اجتماعی می‌دانند. محققان دیگری ارزش‌های اخلاقی را از جمله مولفه‌های مهم ارزش‌های اجتماعی دانسته‌اند. همچنین، ارزش‌های اقتصادی، ملی و سیاسی، دینی، قانونی و حقوقی و فرهنگ را از جمله عناصر مهم ارزش‌های اجتماعی دانسته‌اند (Faramarzabani, 2016).

در مورد پیشینه موضوع پژوهش‌های بسیار اندکی وجود دارد. در واقع عمده تمرکز محققان بر روابط اخلاق حرفه‌ای با سایر متغیرها بوده و رابطه تصمیم‌گیری اخلاقی با ارزش‌های اجتماعی مورد غفلت واقع شده است. (Shayesteh Shojaei & Pourzamani (2022) در پژوهشی به بررسی رابطه بین ارزش‌ها و رفتارهای اخلاقی پرداختند و نتیجه گرفتند رفتارهای اخلاقی با بعد هویت اجتماعی (ارزش‌ها) رابطه معناداری دارد. (Asadi & etal (2020) در پژوهشی به تعیین عوامل اثرگذار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان پرداختند و نتیجه گرفتند مولفه ویژگی‌های اعتقادی و ارزشی معلمان بر تصمیمات و اخلاق حرفه‌ای آنان تاثیرگذار است. (Hassanzadeh & etal (2017) با بررسی اثرات ارزش‌های اجتماعی بر میزان گرایش به فعالیت‌های ورزشی در دانش‌آموزان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار نتیجه گرفتند بیشترین ارزش اجتماعی ارزش‌های قانونی و حقوقی بوده و کمترین ارزش‌های اجتماعی مختص ارزش‌های اقتصادی می‌باشد. (Ramezani & etal (2015) با بررسی تأثیر ارزش‌های اجتماعی بر تصمیم‌گیری، دشواری تصمیم و احساسات ناشی از تصمیم‌گیری به این نتیجه رسیدند که ارزش‌های اجتماعی بر تصمیم‌گیری تأثیر مثبت و معناداری دارد. (Fatahpour & etal (2015) در پژوهشی نتیجه گرفتند آموزش‌های اخلاقی بر تصمیم‌گیری اخلاقی تأثیر معناداری دارد.

مرور ادبیات پیشینه نشان داد در رابطه با تصمیم‌گیری اخلاقی در ارتباط با ارزش‌های اجتماعی مطالعات بسیار اندکی انجام شده و بیشتر مطالعات با تمرکز بر اخلاق حرفه‌ای بوده است. همچنین، کانون مطالعات بیشتر مربوط به کارفرمایان صنعتی و تولیدی بوده و معلمان مورد خلا پژوهشی ایجاد شکل داده است. در مورد اهمیت موضوع نیز باید گفت معلمان تربیت بدنی در محیط ورزشی نسبت به دانش‌آموزان اظهار نظر می‌کنند. در واقع تصمیم‌گیری اخلاقی و تمایز گذاری بین دانش‌آموزان از نظر بعد جسمانی و قهرمانی نوعی تصمیم‌گیری به معلم می‌دهد تا نسبت به آنان به گونه‌ای خاص رفتار کند. از سویی دیگر، امروزه مکان‌های ورزشی شاهد برخی از رفتارهای اخلاقی نامناسب از نظر داوری و قضاوت‌های ورزشی است که دانش‌آموزان به عنوان ورزشکاران آینده باید در دوره مدرسه بیاموزند که اخلاق و تصمیم‌گیری‌های اخلاقی نقش مهمی در آینده ورزشی آنان دارد که این مهم از طریق معلم قابل حصول است. نتایج پژوهش می‌تواند به دانش‌افزایی بیشتر موضوع بیفزاید و در برنامه ریزی‌های خاص تربیت بدنی مورد استفاده دست‌اندرکاران وزارت آموزش و پرورش و ورزش و جوانان قرار بگیرد. لذا هدف اصلی ارائه الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی بر اساس ارزش‌های اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی استان آذربایجان شرقی است.

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از شیوه اجرا، توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل دبیران تربیت بدنی استان آذربایجان شرقی در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۴۰۰ با تعداد ۱۳۱۲ نفر بودند که حجم نمونه از طریق جدول کرجسی و مورگان ۳۳۹ نفر تعیین و با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای-تصادفی انتخاب شدند. به این صورت که ابتدا استان آذربایجان شرقی به پنج بخش (شمال و شمال شرقی، شمال و شمال غرب، جنوب و جنوب شرقی، غرب و جنوب غربی و شهر تبریز) تقسیم‌بندی شد. سپس از هر بخش دو شهر انتخاب شدند. از بخش شمال و شمال شرقی شهرهای اهر و هریس، از بخش شمال و شمال غرب شهرهای مرند و شبستر، از بخش جنوب و جنوب شرقی شهرهای میانه و سراب، از بخش غرب و جنوب غربی مراغه و بناب و از شهر تبریز نیز ناحیه‌های ۲ و ۴ انتخاب شدند. انتخاب این شهرها به این دلیل بود که تعداد معلمان در شهرهای انتخاب شده به تعداد مدنظر در آن منطقه نزدیک بودند، سپس از شهرهای منتخب به تعداد افراد نمونه به تصادف نمونه‌ها انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل مدرک دبیری تربیت بدنی، دبیر استان آذربایجان شرقی و میل به شرکت در پژوهش و ملاک خروج نیز با توجه به اینکه پژوهش ماهیتی غیر بالینی داشت صرفاً تکمیل پرسشنامه بود. شیوه اجرای پژوهش به این شکل بود که ابتدا لیست کل دبیران تربیت بدنی تهیه و به صورت تصادفی انتخاب شدند. با همکاری اداره کل آموزش و پرورش، شماره همراه افراد انتخاب شده (تصادفی) تهیه شد و برای آنان پیامک ارسال شد که در صورت تمایل پرسشنامه‌ها جهت تکمیل در اختیار آنان قرار گیرد. این کار حدود ۳ هفته به طول کشید تا تعداد حجم مورد نظر موافقت خود را برای تکمیل پرسشنامه‌ها اعلام کردند. پرسشنامه‌ها اکثریت به شکل حضوری و برخی نیز بنا بر دلایلی، برای آنان ایمیل شد. در نهایت پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده پالایش شدند و تعداد ۵ پرسشنامه که دارای نقص زیادی بودند از تحلیل خارج و باقی آنها مبنای تحلیل قرار گرفتند.

ابزار پژوهش شامل: ۱- پرسشنامه تصمیم‌گیری اخلاقی Caswell (۲۰۰۳) بود که شامل ۴ مؤلفه (قضاوت اخلاقی ۵ گویه، ادراک اخلاقی ۵ گویه، گرایش اخلاقی ۶ گویه و اهمیت شرایط اخلاقی ۴ گویه) و ۲۰ شاخص است. این پرسشنامه بر اساس طیف ۵ ارزشی لیکرت (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) ارزیابی می‌شود. دامنه نمرات آن بین ۲۰ تا ۴۶ تصمیم‌گیری اخلاقی ضعیف، بین ۴۷ تا ۷۳ متوسط و بین ۷۴ تا ۱۰۰ تصمیم‌گیری اخلاقی بالا محسوب می‌شود. روایی این پرسشنامه در تحقیقات قبلی مورد تأیید قرار گرفته است. پایایی این پرسشنامه از نظر ساندن آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و برای مؤلفه‌ها نیز قضاوت اخلاقی ۰/۹۴، ادراک اخلاقی، ۰/۸۹، گرایش اخلاقی ۰/۹۱ و شرایط اخلاقی ۰/۹۳ بوده است. در پژوهش فتاح‌پور و همکاران (۱۳۹۲) پایایی پرسشنامه با آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۳ و در تحقیق قره و شجیع (۱۳۹۰) برابر با ۰/۸۴ بدست آمد. در پژوهش حاضر نیز مقدار کل ابزار با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ حاصل شد.

۲- پرسشنامه اصلاح شده ارزش‌های اجتماعی Rockich (۲۰۱۰): این پرسشنامه دارای ۶ مؤلفه (ارزش‌های اخلاقی، ارزش‌های اقتصادی، ارزش‌های ملی و سیاسی، ارزش‌های دینی، ارزش‌های قانونی و حقوقی و ارزش‌های فرهنگی) و هر مؤلفه دارای ۳ گویه است که بر اساس مقیاس لیکرت بین نمره ۱ (کاملاً بی‌ارزش) تا ۵ (کاملاً ارزشمند) نمره‌گذاری می‌شود. دامنه نمرات بین ۱۸ تا ۴۵ ارزش‌های اجتماعی پایین، بین ۴۶ تا ۷۳ متوسط و بیشتر از ۷۴ ارزش‌های اجتماعی بالا محسوب می‌شود. سازنده ابزار پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۵ ذکر کرده و برای مؤلفه‌ها نیز ارزش‌های اخلاقی ۰/۸۸، اقتصادی ۰/۹۳، ملی و سیاسی ۰/۸۹، دینی ۰/۸۸، قانونی و حقوقی ۰/۸۷ و فرهنگی ۰/۸۶ بوده است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش مقیمی (۱۳۹۱) ۰/۸۲ بوده است. در پژوهش حاضر نیز با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ حاصل شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از آمارهای توصیفی و استنباطی روش مدل‌یابی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای Amos²⁶ و Spss²⁴ استفاده شد.

یافته‌ها

در نمونه مورد نظر ریزشی صورت نگرفت. در جدول (۱) برخی از خصوصیات (جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل، سن و سنوات خدمت) پرسش‌شوندگان ارائه شد.

جدول ۱. برخی از خصوصیات (جنسیت، وضع تأهل، سن، تحصیلات و سنوات خدمت) پاسخ‌شوندگان

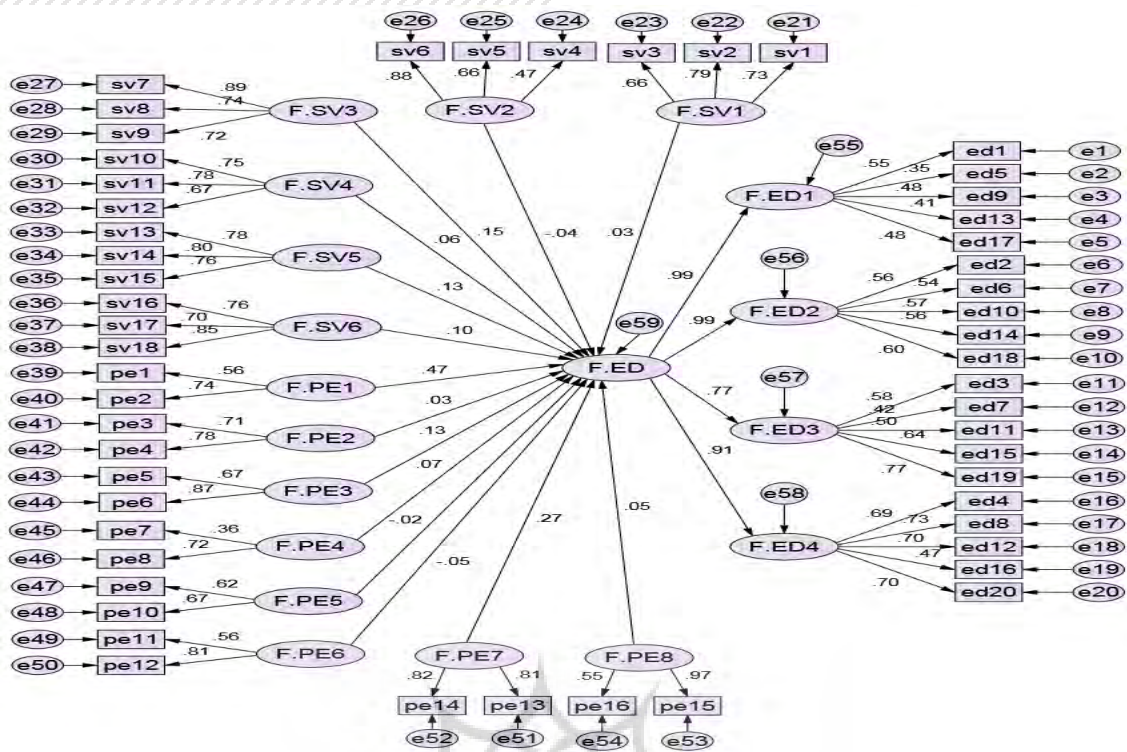
جنسیت	فراوانی	درصد	تحصیلات	فراوانی	درصد
مرد	۱۳۷	۴۰/۴	کاردانی	۲۳	۶/۸
زن	۲۰۲	۵۹/۶	کارشناسی	۱۷۴	۵۱/۳
وضعیت تأهل			کارشناسی ارشد	۱۲۰	۳۵/۴
مجرد	۶۹	۲۰/۴	دکتری	۲۲	۶/۵
متأهل	۲۷۰	۷۹/۶	سنوات خدمت		
سن			۱ تا ۵ سال	۶۹	۲۰/۴
۲۰ تا ۲۵ سال	۳۷	۱۰/۹	۶ تا ۱۰ سال	۸۳	۲۴/۵
۲۶ تا ۳۰ سال	۳۴	۱۰/۰	۱۱ تا ۱۵ سال	۷۶	۲۲/۴
۳۱ تا ۳۵ سال	۷۷	۲۲/۷	۱۶ تا ۲۰ سال	۴۶	۱۳/۶
۳۶ تا ۴۰ سال	۸۱	۲۳/۹	۲۱ تا ۲۵ سال	۴۸	۱۴/۲
۴۱ تا ۴۵ سال	۷۸	۲۳/۰	بالای ۲۵ سال	۱۷	۵/۰
بالای ۴۵ سال	۳۲	۹/۴			

نتایج جدول ۱، نشان داد که حدود ۶۰ درصد نمونه پژوهش مرد و از نظر تحصیلات نیز مدرک کارشناسی با ۵۱ درصد بیشترین بودند. همچنین، حدود ۸۰ درصد از پرسش‌شوندگان متأهل و از نظر سن نیز گروه ۳۶ تا ۴۰ سال (۰/۲۴) بیشتر از سایر گروه‌های سنی بودند. سنوات خدمت ۶ تا ۱۰ سال (۰/۲۴) نیز بیشترین بود. برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری ($p > 0/05$) حاصل شد لذا توزیع داده‌ها نرمال بودند. در جدول (۲) نیز شاخص‌های برازش مدل ساختاری ارائه شده است.

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل ساختاری تأثیر ارزش‌های اجتماعی بر تصمیم‌گیری اخلاقی

شاخص برازش	میزان	ملاک	تفسیر
DF/CMIN	۲/۷۸	کمتر از ۵	برازش مطلوب
χ^2 -value	۰/۰۰۱	بیشتر از ۰/۰۵	غیر قابل قبول
شاخص نیکویی برازش (GFI)	۰/۸۹۷	بیش از ۰/۹۰	قابل قبول
شاخص توکر-لویس (TLI)	۰/۹۴۴	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
شاخص برازش تطبیقی (CFI)	۰/۹۱۷	بیش از ۰/۹۰	برازش مطلوب
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	۰/۰۷۳	کمتر از ۰/۰۸	برازش مطلوب
شاخص برازش مقتصد هنگام شده (PNFI)	۰/۶۳۴	بیشتر از ۰/۵	برازش مطلوب

نتایج جدول ۲، نشان می‌دهد الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی دبیران تربیت‌بدنی استان آذربایجان شرقی با تکیه بر ارزش‌های اجتماعی از برازش مطلوب برخوردار است.

شکل ۱. مدل ساختاری تأثیر ارزش‌های اجتماعی بر تصمیم‌گیری اخلاقی در حالت ضرایب استاندارد

جدول ۳. ضرایب برآورد شده مدل ساختاری تأثیر ارزش‌های اجتماعی بر تصمیم‌گیری اخلاقی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب برآورد شده	خطای معیار برآورد	نسبت بحرانی	سطح معنی‌داری	ضریب برآورد استاندارد
ارزش‌های اخلاقی	تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۰۴	۰/۰۶۸	۰/۵۸۵	۰/۰۰۲	۰/۰۳۴
ارزش‌های اقتصادی	تصمیم‌گیری اخلاقی	-۰/۰۴۴	۰/۰۶۶	-۰/۶۶۳	۰/۵۰۷	-۰/۰۳۸
ارزش‌های ملی و سیاسی	تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۱۴۴	۰/۰۵۵	۲/۶	۰/۰۰۳	۰/۱۴۹
ارزش‌های دینی	تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۰۶۴	۰/۰۶	۱/۰۶۹	۰/۰۰۱	۰/۰۶۲
ارزش‌های قانونی و حقوقی	تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۱۴۴	۰/۰۶۴	۲/۲۴۵	۰/۰۲۵	۰/۱۳
ارزش‌های فرهنگی	تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۱۳۷	۰/۰۷۶	۱/۷۹۸	۰/۰۳۲	۰/۱۰۳
ارزش‌های اجتماعی	تصمیم‌گیری اخلاقی	۰/۵۴۷	۰/۱۰۲	۵/۳۵	۰/۰۰۱	۰/۳۲۸

نتایج جدول ۳، نشان می‌دهد ارزش‌های اجتماعی بر تصمیم‌گیری اخلاقی دبیران تربیت‌بدنی استان آذربایجان شرقی تأثیر مثبت معناداری داشت (۰/۰۰۱ < p، t = ۵/۳۵). شدت تأثیر برابر با ۰/۳۳ است. یعنی با یک واحد افزایش در میزان ارزش‌های اجتماعی، تصمیم‌گیری اخلاقی به اندازه ۰/۳۳ افزایش می‌یابد. همچنین مؤلفه‌های اخلاقی، ملی و سیاسی، ارزش‌های دینی، ارزش‌های قانونی و حقوقی و ارزش‌های فرهنگی با توجه به سطح معناداری کمتر از پنج درصد، معنادار بودند. ولی مؤلفه ارزش‌های اقتصادی تأثیر معناداری بر تصمیم‌گیری اخلاقی نداشت.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر، ارائه الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی بر اساس ارزش‌های اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی استان آذربایجان شرقی بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که ارزش‌های اجتماعی بر تصمیم‌گیری اخلاقی دبیران تربیت‌بدنی استان آذربایجان شرقی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. همه مؤلفه‌ها (اخلاقی، ملی و سیاسی، ارزش‌های دینی، ارزش‌های قانونی و حقوقی و ارزش‌های فرهنگی به جز مؤلفه ارزش‌های اقتصادی تأثیر معناداری بر تصمیم‌گیری اخلاقی داشتند. این یافته با نتایج مطالعات (Shayesteh Shojaei & Pourzamani (2022)، Asadi & etal (2020)، Hassanzadeh & etal (2017)، Ramezani & etal (2015) و Fatahpour & etal (2015) همسو است. در تبیین نتایج می‌توان گفت ارزش‌های اجتماعی جوامع متأثر از عقاید و

دیدگاه‌های آنان نسبت به جهان است. از سویی دیگر، اخلاق نیز در زمره ارزش‌های بنیادین همه جوامع است. اگر اخلاق مساوی با امر مطلوب و پسندیده لحاظ شود در بین همه مردمان جهان امورات پسندیده مورد تایید است و امور نامطلوب قابل پذیرش نیست. لذا می‌توان نتیجه گرفت ارزش‌های اجتماعی و مولفه‌های آن می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی اثرگذار باشد. آلن بیرو (۲۰۰۱) نیز معتقد است که مجموعه روابط اجتماعی، جوهره جامعه را تشکیل می‌دهد و ارزش‌های اجتماعی، چند و چون این روابط را از جنبه ظاهری و محتوایی شکل و جهت می‌دهند. این روابط فارغ از این که طرفین آنچه افراد یا گروه‌هایی هستند، می‌توانند به صورت مثبت (به شکل همکاری و دوستی)، منفی (به شکل تقابل، کشمکش و مبارزه) یا به صورت خنثی (پذیرش، انطباق و هم‌سازی) بروز کنند. در هر صورت، این روابط به عنوان فرآیندهایی مورد توجه قرار می‌گیرند که از یک فرد به فرد دیگر دارای قلمرو و دامنه متفاوتی است. با این وجود، افراد از الگوهای نسبتاً واحدی پیروی می‌کنند، چرا که قواعد و ارزش‌های اجتماعی که به عنوان احکام جمعی مورد پذیرش جامعه و یا گروه قرار گرفته‌اند مبنای عمل، رفتار و قضاوت درباره رفتارها، وقایع و پی آمدهای اجتماعی هستند. از سویی دیگر، خود ارزش‌های اجتماعی بر اثر تغییر و تحولی که در جامعه پدید می‌آید متحول می‌شوند. فرهنگ‌های متفاوت، ارزش‌های اجتماعی مختلفی را در جوامع به وجود می‌آورند. به طوری که شاهد هستیم دامنه ارزش‌های اجتماعی حتی در یک شهر نسبت به محدوده شهر و تعداد افراد خانوار و عوامل متعدد دیگری نیز متفاوت می‌باشد. ارزش‌های قانونی و حقوقی نیز در جوامع مختلف با فرهنگ‌های مختلف، تفاوت دارند که بر تصمیمات افراد جامعه در موقعیت‌های مختلف اثر می‌گذارد. قوانین، تجلی ارزش‌های حقوقی و ضمانتی اجرایی برای آن هستند. همگان احترام به قوانین و مقررات جامعه اعم از: موازین، قاضی و پلیس را ارزشمند تلقی می‌کنند. تصمیمات و رفتارها را بر پایه‌ی سازگاری با اصول جوانمردی، عدالت، منصفانه بودن، تساوی و توزیع منافع (پاداش‌ها) و هزینه‌ها در میان افراد و گروه‌ها به طور بی‌طرفانه و بدون غرض، مورد قضاوت قرار می‌دهد. ارزش‌های حقوقی که قانون مشخص‌کننده آن‌هاست و قواعدی هستند در جهت سازمان دادن و کنترل روابط بین انسان‌ها که نهادینه شده و پذیرفته شده اند. ورزش و مسابقات ورزشی از قوانین و مقررات خاص خود پیروی می‌کنند تا در جهت بازی جوانمردانه و بر اساس قواعد خاص انجام گیرد. تصمیم‌گیری در مسابقات چه از طرف بازیکنان و چه از طرف مربیان باید بر پایه قوانین و حقوق حاکم بر بازی باشد. دبیر تربیت بدنی در شرایط مسابقه بر اساس قوانین حاکم بر بازی و توجیه بازیکنان نسبت به این قوانین، تصمیمات لازم را برای بازیکنان اعلام می‌کند و حتی می‌تواند بر تفکر بازیکنان در این زمینه اثر گذار باشد.

در تبیین مؤلفه ارزش‌های اقتصادی که تأثیر معناداری بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی نداشت نیز باید گفت انسان موجودی است که در شرایط مختلف می‌تواند تحت تأثیر شرایط قرار بگیرد. در جاهایی که موضوعات اخلاقی باشد افراد هرچه ارزش‌های اخلاقی را در وجود خود نهادینه کرده باشند به همان اندازه تحت تاثیر موضوعات غیر اخلاقی قرار نخواهند گرفت. اگرچه ارزش‌های اقتصادی امروزه در همه جوامع اثرات عمیقی بر زندگی افراد دارند، اما در فرهنگ کشور ما هنوز موضوعات اخلاقی در تصمیم‌گیری‌ها نقش پر رنگی دارند. به عبارتی دیگر، اخلاق و ماهیت اخلاقی موضوعات می‌تواند نقش اصلی بر همه ارزش‌های دیگر به خصوص اقتصادی داشته باشند اما با توجه به فرهنگ دینی و اسلامی در کشور ما، به نظر می‌آید که ماهیت اخلاقی موضوعات در تصمیمات کمتر تحت تأثیر موضوعات اقتصادی قرار بگیرد. همچنین باید گفت از آنجایی که نمونه مورد مطالعه دبیران تربیت بدنی بودند شاید به خاطر نوع و ماهیت کاری دبیران که بیشتر ماهیتی غیر اقتصادی دارد به همین دلیل ارزش‌های اقتصادی تأثیر خاصی بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی نداشت.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر این بود که روش مطالعه کمی بود و رویکرد تلفیقی جهت بهره‌گیری از هر دو روش کیفی و کمی برای محقق میسر نبود. از سویی دیگر باید گفت نتایج این پژوهش مطالعه‌ای محدود به سطح یک منطقه بود در حالی که کشور دارای تنوع فرهنگی و اجتماعی است که از این لحاظ باید به نتایج با احتیاط نگریست. پیشنهاد می‌شود اولا محققان در آینده به مطالعه موضوع با رویکرد تلفیقی بپردازند و ثانيا در سطح کلان‌تری به مطالعه بپردازند. پیشنهاد می‌شود ترکیب موضوعات نظری درس تربیت بدنی متشکل از ارزش‌ها و اخلاق بیشتر مورد توجه وزارت آموزش و پرورش و ادارات کل استان‌ها قرار بگیرد. گزینش دبیران تربیت بدنی، فرایندی باشد به این شکل که هر چند سال میزان توجه آنان به اخلاق و کاربست ارزش‌های اجتماعی در تخصص آنان مورد بررسی قرار گیرد. پیشنهاد دیگر این است که منشور اخلاقی دبیران تربیت بدنی به عنوان برنامه درسی آنان طراحی شود تا اهمیت اخلاق در حوزه کاری با توجه به ارزش‌های اجتماعی مورد توجه بیشتر قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضر با هزینه شخصی انجام گرفته و تحت حمایت مالی هیچ سازمانی نبوده است. از اساتید محترم راهنما و مشاور نیز که در طول انجام پژوهش مساعدت نمودند تقدیر و تشکر می‌شود. همچنین از همه پاسخگویان عزیزی که در تکمیل پرسشنامه‌ها همکاری نمودند تشکر می‌شود.

References

- Asadi F, Davoodi R. (2020). Identifying the components and factors affecting the professional ethics of teachers. *International Journal of Ethics and Society*, 2(2): 1-10. (In Persian).
- Bahmaei Ghasemi M. H, Jafari S. (2019). Investigating the relationship between social values and professional ethics of employees. the second Iranian sports science conference. Kharazmi University, 74-89. (In Persian).
- Bolat Y. (2016). To understand social values and values education. *the Journal of Academic Social Science*, 4(29): 322-348.
- Bolat Y, Korkmaz C. (2021). Social values and life skills as predictors of organizational culture: A study on teachers. *SAGE open*, 11(2): 22-31.
- Chowdhury M. (2018). Emphasizing morals, values, ethics, and character education in science education and science teaching. *Journal of Educational Sciences*, 4(2): 1-16.
- Caswell S.V, Gould T.E. (2012). Individual moral philosophies and ethical-decision making of undergraduate athletic training education students and educators, *J Athl Train*, 43(3): 205-214.
- Crockett M. J. (2016). How formal models can illuminate mechanisms of moral judgment and decision making. *Current Directions in Psychological Science*, 25(2): 85-90.
- Emery E. (2017). Leadership, decision-making, and ethical behavior. *Journal of Business and Economic Policy*, 4(1): 41-49.
- Fattahpour M, Kashif M, Seyed Ameri M.H. (2015). Investigating the effect of ethical education on ethical decision making of sports coaches. *Moral Knowledge*, 4 (2): 55-64. (In Persian).
- Faramarziani S, Hashemi S, Farhangi A. A. (2018). The role of virtual media in changing social values with emphasis on telegram and facebook social networks. *Social Development Quarterly (former human development)*, 10 (4): 132-148. (In Persian)
- Gonan Božac M, Kostelić K, Paulišić M, Smith C. G. (2021). Business ethics decision-making: examining partial reflective awareness. *Sustainability*, 13(5): 2635-2644.
- Hassanzadeh, Khairuddin M, Shaji R, Honari H. (2018). Designing an ethical decision making model for iranian sports journalists. master thesis in sports media management. faculty of humanities. university of knowledge and culture. (In Persian)
- Jones T. (1991). Ethical d-making by individuals in organization: an issue- contingent model. *Academy of Management Review*, 7.16(3): 366-395.
- Mahdavi S. M. S, Ashuri A. (2016). A study of social and economic factors affecting the Promotion of citizenship culture (case study: Bushehr City) *iranian journal of social development studies*, 6 (3): 23-36. (In Persian)
- Shayesteh Shojaei P, Pourzamani Z. (2022). The Effect of ethical behavior and social identity on the performance of the auditors by emphasizing on role self-efficacy and professional ethical sensitivities. *International Journal of Finance & Managerial Accounting*, 6(24): 159-174. (In Persian)
- Selart M, Johansen S. T. (2011). Ethical decision making in organizations: The role of leadership stress. *Journal of Business Ethics*, 99(2): 129-143.
- Şahin A. (2019). Personal and social values in primary grade children's books. *Participatory Educational Research*, 6(1), 1-9.
- Radcliffe Dana M. (2012). Training ethical decision makers. *journal of business ethics*, 12(2): 585-599.
- Ramezani A, Behrani R Honari A. (2015). The effect of social values on decision making, decision difficulty and feelings caused by decision making. *Journal of Ethics in Science and Technology*, 8 (8): 57-72. (In Persian)
- Zhilla F, Daher L, Arikan C, El-Khoury M. (2018). Conceptualizing the determinants of ethical decision making in business organizations. *Problems and Perspectives in Management*, 16(4): 30-41.